

NOTAT

Fartøyøkonomi

Bakgrunn

Fartøy er en viktig infrastruktur for forskning og utdanning i en rekke arktiske og marine fag. UiT har i dag tilgang på to større fartøy, og er i gang med anskaffelse av et nytt mindre kystfartøy til erstatning for FF Johan Ruud, som ble solgt mars 2020.

FF Helmer Hanssen (HH) eies av UiT. Fartøyet er en ombygget fisketråler fra 1988, og benyttes som et flerbruksfartøy til forskning, undervisning og forvaltning i kystnære og arktiske farvann. Med dette fartøyet disponerer UiT ca. 300 toktdøgn per år.

FF Kronprins Haakon (KPH) eies av Norsk polarinstitutt. Det er et spesialdesignet isgående forskningsfartøy, tatt i bruk fra 2018. UiT leier 150 toktdøgn på årsbasis.

UiT ble tildelingsbrevet for 2020 bedt om å arbeide videre med anskaffelse av nytt kystfartøy, og planlegging av utskifting av FF Helmer Hanssen fra 2026.

I pågående prosess med anskaffelse av nytt kystfartøy, jf universitetsstyrets tilslutning i sak S 15/20 – Hovedfordeling budsjett 2022, og ble det lagt frem og besluttet en plan for finansiering som strekker seg over to budsjettår (2022 og 2023). Bakgrunnen for anskaffelsen er at UiTs gamle kystfartøy Johan Ruud er avhendet og at det mindre fartøyet Hvas bør erstattes. Det nye kystfartøyet skal ta over aktiviteten som har vært drevet på disse fartøyene og legge til rette for en fremtidsrettet utvikling og kostnadseffektiv drift. I utviklingsavtalen mellom UiT og KD er det avtalt at «UiT skal prioritere midler til anskaffelse av nytt kystfartøy».

I fordeling av budsjett 2023 foreslås det restfinansiering til nytt kystfartøy med 10,5 mill kr som spesiell tildeling i basis, i tillegg til 15 mill kr over strategisk fond.

UiTs fartøy forvaltes av BFE-fak. Forvaltningsansvaret omfatter drift, inn- og utleie av fartøy samt økonomi i tråd med gjeldende rammer og muligheter for eksterne inntekter og brukerbetaling.

Hovedutfordringen i fartøyøkonomien er at UiT er tildelt brukstid på Kronprins Haakon uten at det er gitt noe tilskudd til de store driftskostnadene. Årlig leie for fartøyet beløper seg til ca. 36 millioner kroner, og kostnader til drift i forbindelse med tokt kommer i tillegg.

Styret ved UiT har i de årlige budsjettinnspillene til KD bedt om at UiT tilføres midler til drift av KPH, men i 2020 ble det konkludert med at UiT må forholde seg til at slike tildelinger ikke vil komme og at universitetet selv må finne løsninger som sikrer økonomisk inndekning. Tre hovedtiltak har så langt vært benyttet for å klare dette.

- I tillegg til å ta inn leie fra eksterne prosjekter som benytter fartøyet, har UiT valgt å leie ut deler av egen brukstid på KPH. I 2019 ble det inngått en leieavtale med Universitetet i Bergen som fra og med 2021 leier 20% av UiTs toktid og dermed dekker 1/5 av UiTs kostnader.
- UiT har valgt å forvalte driften av KPH som del av den samlede fartøyøkonomien (inkludert Havbruksstasjonen) slik at eventuelle inntekter fra andre deler av dette driftsområdet kan benyttes til å dekke inn for noen av kostnadene knyttet til KPH. Dette har så langt likevel ikke vært tilstrekkelig for å kunne klare de samlede utgiftene.
- I budsjettfordelingen for 2021 og 2022 ble BFE-fak tildelt ekstra tilskudd til driften av KPH. Tilskuddet har begge årene vært på 12 mill kr og er lagt inn i den samlede tildelingen til fartøydrift, og med årlig lønns- og prisjustering. I tillegg fikk fakultetet i 2019 tildelt 15 mill kr til å dekke ekstraordinære kostnader til fartøy, i tillegg til 19 mill kr i 2021 for å nulle ut en intern forpliktelse knyttet til anskaffelse av Helmer Hansen.

I sitt budsjettinnspill for 2023 ber BFE-fak om at driftstilskuddet økes med 8 mill kr pr år for å sikre fremtidig balanse i fartøyøkonomien. I tillegg ber fakultetet om et bidrag på 40 mill kr som engangstiltak for å redusere et opparbeidet merforbruk på fartøy pr inngangen til 2022, og som i regnskapet er fastsatt til 55 mill kr.

Fartøydrift pr 2022

Det har lenge vært et behov for en bedre oversikt over totaliteten i fartøyøkonomien og mulighetene for økt fremtidig utleie av KPH før det evt. besluttes å øke det årlige tilskuddet ytterligere. Et pågående arbeid med dette har nå konkludert med at fakultetet har et opparbeidet merforbruk i ordinær drift fartøy på 55 mill kroner pr inngangen til 2022. Tall fra regnskapet kan dokumentere at en stor andel av merforbruket kan tilskrives manglende dekning av driftskostnader for FF Kronprins Haakon for perioden etter 2018.

Siden arbeid med anskaffelse og innfasing av nytt kystfartøy og utfasing av gamle båter pågår, er det for inneværende periode for tidlig å slå fast eksakt nivå på de reelle kostnadsbesparelsene før endelig struktur har kommet i drift. Fakultetet arbeider også med mulighetene for å øke inntektene på utleie og fremleie av fartøyene, og spesielt gjelder dette FF Kronprins Haakon.

Fakultetet gis ansvar for å utarbeide en modell for fartøydrift som inkluderer brukerbetaling og utleie/eksterne inntekter, og som sammen med eksisterende budsjettmidler skal gi en forsvarlig og balansert fartøyøkonomi.

Rektors vurderinger

Rektor vurderer fartøy som en sentral infrastruktur av stor betydning for UiTs arktiske og marine aktivitet. For å nyttiggjøre fartøy i undervisning og forskning, er det derfor viktig at økonomien bringes i balanse slik at fartøy kan nyttiggjøres som planlagt i UiTs faglige aktivitet.

Av opparbeidet merforbruk på 55 mill kr i ordinær drift for fartøy, kan det ut fra regnskapstallene for KPH slås fast at en stor del av dette kan tilskrives manglende grunnfinansiering av KPH. Rektor vurderer derfor at fakultetets innspill om bidrag på 40 mill kr til dekning av merforbruk, ligger godt innenfor det regnskapsførte merforbruket pr 2022. Rektor innstiller derfor på å imøtekomme fakultetets innspill med å innvilge 20 mill kr til dekking av opparbeidet merforbruk som en engangstildeling i 2023.

Det må forventes at fakultetet innretter fartøydrift på en slik måte at dette også bidrar til å redusere deler av det opparbeidede merforbruket. Rektor er likevel positivt innstilt på å bidra med videre inndekning også i 2024-budsjettet, men ønsker å se den reelle økonomiske situasjonen for fartøydrift for kommende regnskapsår før det fastsettes et nivå.

Fakultetet ber videre om et permanent tilskudd til fartøydrift på 8 mill kr pr år fra og med 2023. Rektor stiller seg bak vurderingen om at eksisterende ramme ikke dekker grunnleggende driftskostnader, og da særlig knyttet til KPH. Siden det ennå gjenstår noe arbeid før endelig struktur og modell for fartøydrift har kommet på plass, innstiller rektor på at UiTs bidrag øker med 4 mill kr for 2023 og 2024. De 4 mill kommer i tillegg til de 12 mill som ble bevilget i 2021 og 2022, og vil totalt økes til 16 mill kr (ekskl lønns- og prisstigning fra 2021) frem til og med 2024-budsjettet.

Dimensjonering, struktur og forvaltning vil for kommende år fases inn og prøves ut. Kommende driftsår vil derfor kunne gi bedre sikkerhet for et eksakt nivå på det permanente tilskuddet fra UiT. Rektor vil til 2025-budsjettet komme tilbake med en sak til styret med ny vurdering av et permanent tilskudd til fartøydrift, og som er basert på oppdaterte regnskapstall for 2023 og 2024.